

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ І.В. БОНДАР «ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ: НОТАРІАТ, СУД, ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ»¹

Бичкова С.С., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Національна академія внутрішніх справ

Потреби юридичної практики та завдання розвитку національного законодавства зумовлюють необхідність комплексного дослідження особистих немайнових правовідносин та актуальних аспектів їх реалізації в різних юрисдикційних процесах, удосконалення правового регулювання. Водночас сьогодні зросла потреба у наукових дослідженнях не тільки сутності особистих немайнових правовідносин, аналізі джерел його регулювання, але й вдосконаленні механізмів їх реалізації, розробці пропозицій та рекомендацій, спрямованих на оптимізацію законодавства щодо їх охорони та захисту. Зважаючи на викладене, монографія Бондар І.В. присвячена актуальній темі.

Автор поставив собі за мету дослідити особисті немайнові права через призму цивільного процесу для того, щоб з'ясувати рівень охорони особистих немайнових прав в нотаріальному процесі, захист в цивільному процесі та їх відновлення у виконавчому процесі.

Заслуговує на увагу погляд автора на особистісний характер особистих немайнових прав фізичної особи, під якими розуміється об'єктивне, тільки одночасно існуюче з нею та належне їй особисте немайнове благо, яке не може, за загальним правилом, переходити до інших осіб, та у більшості випадків припиняється в момент її смерті.

І.В. Бондар обгрунтовано, що особисті немайнові правовідносини є предметом правового регулювання не лише такої галузі права як цивільне право, а й інших галузей – сімейного, трудового, екологічного, адміністративного, житлового права тощо.

У монографії визначено, що через значне розширення системи особистих немайнових прав вони, очевидно, стають абсолютно-відносними, оскільки коло суб'єктів таких правовідносин дуже широке. Виділення абсолютних особистих немайнових прав доцільне в матеріальних галузях правової науки і при їх регламентації у законодавстві, однак такі абсолютні права мають персоніфікуватися в процесуальних галузях правової науки і знаходити «трансформацію» в реальних справах, коли конкретний суб'єкт, права якого порушені, буде підтверджувати факт правопорушення, то йому необхідно підтвердити факт наявності в нього відповідного права і наявності правовідносин з контрагентом.

Заслуговує на окреме схвалення пропозиція визнати у цивільному процесі наявність особистих немайнових прав.

Також автор звертає увагу на проблематику охорони немайнових прав в нотаріальному процесі, у виконавчому провадженні та окреслює дискусійні питання практики.

І.В. Бондар вказує, що недоліком правового регулювання є недостатньо розвинуте законодавство щодо особистих немайнових прав, у зв'язку з чим пропонує передбачити обов'язкову нотаріальну форму для певних видів правочинів (договорів донорства, окремих правочинів щодо надання правової допомоги, договорів на проведення окремих дослідів тощо).

Значна увага в роботі приділяється проблемним аспектам посвідчення правочинів щодо дітей, захисту їх особистих немайнових прав та питанням участі у нотаріальному процесі в окремих випадках самої дитини як особи, чий права та законні інтереси зачіпаються вчинюваною нотаріальною дією. Обгрунтованою є пропозиція щодо необхідності залучення у нотаріальному процесі органу опіки та піклування при посвідченні правочинів щодо особистих немайнових прав дитини.

Автор проаналізувала й судову статистику щодо справ, що виникають з немайнових правовідносин, при цьому наголосивши, що проблемні питання в статистичних звітах діяльності судів впливають з не зовсім чіткого формування поняття «особисті немайнові права» в нормах матеріального права, зокрема, в ЦК, СК та інших.

У процесі дослідження І.В. Бондар висловила обгрунтовані пропозиції щодо удосконалення законодавства України.

Загалом ознайомлення із змістом монографії дає підстави вважати, що автор провела аналітичне дослідження широкого масиву нормативно-правового матеріалу та практики його застосування, здійснила глибокий і всебічний аналіз загальнотеоретичної та спеціальної літератури, виявила цілу низку дискусійних питань та запропонувала власне бачення шляхів їх розв'язання.

Таким чином, вищевикладене дозволяє зробити висновок про те, що рецензована монографія є завершеною науковою працею та може бути рекомендована до опублікування.

¹ Бондар І.В. Особисті немайнові правовідносини: нотаріат, суд, виконавче провадження : монографія. Київ : Алерта, 2019. 366 с.